

[Undervisningsministeren.]

hed for, hvordan den fremtidige skoleordning vil blive, så de kan indrette deres byggeplaner herefter; og så længe sagen ikke er afklaret, kan det ikke undgås, at usikkerheden hæmmer den udbygning af skolevæsenet, som allerede kræves efter folkeskoleloven af 1937.

Den skoledebat, som har optaget sindene så stærkt i de senere år, har jo i væsentlig grad samlet sig om skolens ydre ramme, skolens opbygning og skolearbejdets tilrettelæggelse. Denne diskussion har været meget nyttig og betydningsfuld; men jeg tror, at det, alt taget i betragtning, ville være ønskeligt, om der forholdsvis snart kunne blive plads for andre spørgsmål i skolediskussionen.

Der er meget nyt, der rører sig inden for skolen i disse år med hensyn til det undervisningsmæssige, med hensyn til forståelse af børnene og meget andet. Det er i det hele taget store opgaver, skolen i det moderne samfund er stillet over for. Vi må dér være opmærksomme på, at i alt, hvad der har med undervisning at gøre, er det altid vigtigt at være på vagt over for det uniformerede, de alt for faste systemer, som kan dræbe og ødelægge den naturlige trang til viden og til oplevelser, som findes hos alle normale børn. Når et stort skolevæsen skal organiseres og samordnes, kan det undertiden være vanskeligt at undgå, at noget af den friskhed, som er så betydningsfuld for det enkelte barn, forsvinder. Det, vi må stræbe imod fra det offentliges side, er at gøre rammerne for skolearbejdet så vide som muligt og give lærerne friest mulige arbejdsvilkår.

Jeg opfordrer tinget til en saglig og fordomsfri drøftelse af de vigtige skoleproblemer, som indeholdes i disse lovforslag. Det ville være meget ønskeligt, om en lovgivning af denne art kunne gennemføres af et stort set enigt folketing.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om oprettelse af et socialforskningsinstitut.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 497, fremsættelsen i tidenden sp. 833).

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. B. Andersen: Det lovforslag om oprettelse af et socialforskningsinstitut, der i dag er til behandling, kan måske nok på en måde siges at være af beskedent omfang, for så vidt som det går ud på oprettelse af et videnskabeligt forskningsinstitut med ret beskedne rammer, men det er på den anden side et forslag, der bør påkalde meget omfattende interesse i alle kredse, fordi emnet for den forskning, der her er tale om, er så vidtspændende.

Det er ikke vanskeligt at pege på den naturlige baggrund for fremsættelsen af dette lovforslag.

Den sociale lovgivning — dette udtryk taget i den vide forstand, der må være tale om i denne sammenhæng, d. v. s. ikke blot sociallovgivningen i almindelig forstand, men også al anden lovgivning, der påvirker f. eks. familieforhold, arbejdsforhold o. lign. — denne lovgivning har efterhånden en så lang historie, og den har nået et sådant omfang, at der er et meget stort erfaringsmateriale at drage nytte af for den, der ønsker at finde ud af denne lovgivnings virkninger, ikke mindst spørgsmålet om, i hvilket omfang den virkelig imødekommer på en fuldt tilfredsstillende måde de behov, den tager sigte på.

Denne lovgivning har også i dag et sådant omfang i økonomisk henseende, at det må være en meget væsentlig samfundsinteresse at klargøre sig, om nu også alle disse penge bliver givet ud på en sådan måde, at de, som det hedder i den betænkning, der ligger til grund for forslaget — jeg beder om formandens tilladelse til her og en gang senere at bringe nogle korte citater

[K. B. Andersen.]

fra denne betænkning — altså med betænkningens ord, at de

„får den størst mulige nyttevirkning og sættes ind på de mest betydningsfulde steder“.

Man kan vist roligt sige, at der er en almindelig og udtalt fornemmelse af, at der vides for lidt på dette område, og at det, der vides, i mange henseender er for tilfældigt.

Til denne manglende viden med hensyn til virkningen af den nugældende lovgivning og dens administration i det daglige — mangelfuld f. eks. med hensyn til, hvor effektivt den løser de problemer, den sigter på, og også med hensyn til, hvor rimeligt behovene på de forskellige felter imødekommes i forhold til hinanden — kommer et nyt behov for øget forskning af hele det sociale område gennem den vældige tekniske udvikling, vi står midt i. Der er mange sider af denne udvikling, der kan være vanskelige at overskue, men ét er vist klart for alle: at denne udvikling gennem sine samfundsmæssige virkninger rejser en række ganske nye problemer, f. eks. for familielivet, for arbejdslivet, for de ældre og på mange andre felter, problemer, det vil være overmåde gavnligt også for lovgivningsmagten at have større viden om, end der er mulighed for at skaffe uden en mere systematisk forskning, end vi hidtil har haft.

Også den linje, der i stigende grad præger moderne sociallovgivning — dels af menneskelige grunde, dels fordi det også fra et samfundøkonomisk synspunkt er rigtigt — nemlig en udvikling af de forebyggende foranstaltninger til afløsning af en blot og bar „ambulancetjeneste“, kræver øget viden og indsigt i de sociale spørgsmål.

Der er imidlertid på den forskningsmæssige side en meget væsentlig forudsætning, der må være opfyldt, for at tidspunktet for fremsættelse af et forslag som det foreliggende kan siges at være inde, nemlig at de forskellige videnskaber — for det drejer sig jo, som det også fremgår af forslaget, om en række videnskaber — har nået en sådan udvikling, at de står parat til at tage opgaven op. I forbindelse med et emne som det, der her er tale om, drejer det sig om samfundsvidenskaber, der ifølge sagens natur er nogle af de sidst udviklede videnskabsgrene. Men der er vist ingen,

der vil benægte, at de nu har nået et sådant stade og en sådan videnskabelig anerkendelse, at der ikke kan bestå tvivl om, at de nu står fuldt rede til at tage en opgave som den foreliggende op.

Det var den daværende socialminister, det ærede medlem hr. Strøm, der i foråret 1955 nedsatte et udvalg med professor Zeuthen som formand og med repræsentanter dels for den administrative praksis, dels for socialforskningens forskellige grene med det formål — som det hed —

„at overveje formen for at tilvejebringe faste og varige rammer for et socialt forskningsarbejde“.

Og det er det forslag, der blev stillet af dette udvalg, som nu med nogle få ændringer er fremsat her i tinget af den højtærede socialminister.

Udvalget overvejede forskellige muligheder for rammerne for dette forskningsarbejde, men standsede altså ved tanken om oprettelse af et selvstændigt forskningsinstitut.

Det har for udvalgets overvejelser været afgørende at få skabt mulighed for et mere kontinuerligt og langsigtet arbejde, end der kan ydes gennem det forskningsarbejde, de forskellige ministerier og institutioner hidtil har drevet. Et sådant mere langsigtet arbejde er vel også forudsætningen for, at der til enhver tid kan være en højt kvalificeret forskerstab til rådighed for de løbende opgaver — derfor det selvstændige institut. Hertil kommer et meget væsentligt synspunkt, der også er fremhævet i bemærkningerne til lovforslaget, nemlig dette, at et selvstændigt institut vil yde en helt anden garanti for virkelig forskningsfrihed end et forskningsarbejde, der er afhængigt af skiftende ministres og regeringers initiativ eller mangel på initiativ. Instituttet må udføre sit arbejde i frihed, og denne frihed må også omfatte friheden til at publicere resultaterne, hvis der skal skabes en bred, almindelig tillid til dets arbejde. Skulle det så ved en eller anden lejlighed — som et resultat af instituttets arbejde — hælde, at en eller anden kær forestilling for den ene eller anden part skulle vise sig ikke at kunne stå for virkelighedens hårde prøve, nå ja, så er det jo den slags, man må tage med som pris for fremskridt også på dette felt.

[K. B. Andersen.]

Jeg sagde før, at det var et forslag tæt op ad udvalgets, den højtærede minister her har fremsat. Der er dog én undtagelse, nemlig med hensyn til de økonomiske rammer, hvor regeringen har ment det nødvendigt at møde med en kraftig begrænsning af det af udvalget foreslåede. Som forslaget nu foreligger, regnes der med en årlig driftsudgift på omkring 470 000 kr. Dette beløb er dog at betragte som en slags bruttoudgift, idet det er givet, at instituttets gennemførelse i nogen grad vil medføre besparelser med hensyn til forskningsarbejde om samme emner andre steder. Der peges f. eks. i betænkningen på, at om instituttet havde været i funktion, ville der i de senere år årligt kunne have været sparet 150 000-200 000 kr. alene på budgettet for arbejds- og socialministerierne. Sammenlignes udgiften til det påtænkte forskningsinstitut med de samlede udgifter til det arbejdsfelt, forskningen regnes at skulle angå — et beløb på over 2 milliarder kr. — kommer den forholdsvise forskningsudgift til at andrage adskilligt under 1 promille. Jeg kan helt tilslutte mig den højtærede socialminister med hensyn til det synspunkt, ministeren gjorde gældende ved Socialinspektørforeningens årsmøde i september: at hvis private virksomheder anvendte beløb af denne størrelsesorden uden at sikre sig fuldt indseende med, hvordan de blev anvendt, ville man anse deres ledere for dårlige forretningsmænd.

Jeg skal ikke udtale mig for bestemt om, hvorvidt disse forskningspenge vil vise sig at kunne spares ind mange gange, men jeg vil heller ikke afvise en formodning derom. Det er ikke meningen hermed at ville gøre instituttet blot til en „spareforanstaltning“, men det kan dog vist ikke på forhånd afvises, at et eller andet problem kunne vise sig at have på én gang bedre og billigere løsninger end de i øjeblikket praktiserede, når forholdene bliver gjort til genstand for en dygtig, uhildet og systematisk gennemgang, som vi ikke i dag har mulighed for.

Jeg vil sluttelig på mit partis vegne udtale håbet om, at dette lovforslag må få en let gang gennem tinget. Dets gennemførelse vil være af betydning for samfundsvidenskaberne. Det vil være af betydning for arbejdet i det høje ting, der ikke kan

betragte lovgivningen på det sociale område så lidt som på noget andet område som fuldt ud gennemført, før der råder klarhed over denne lovgivnings daglige virkning for den enkelte borger. Det saglige forskningsarbejde, som forslaget lægger grunden til, vil hjælpe os her i tinget til — hver ud fra sine principielle synspunkter — at træffe afgørelser om revisioner eller nydannelser inden for det vidtspændende sociale område med betydelig større sikkerhed for at nå de mål, vi sætter os, end vi i dag er i stand til.

Jeg giver på mit partis vegne tilsagn om velvillig og hurtig behandling af lovforslaget.

Lorentzen: Når man får at vide, at det offentlige årligt har en udgift på 2-3 milliarder kr. til formål af social karakter, er det naturligt, at der kan opstå tvivl om, hvorvidt de trufne foranstaltninger er rigtige, eller om de lider af en eller anden mangel, som det var ønskeligt at få rettet, ligesom det også er naturligt, at man tænker på, om man har overset opgaver, som man i fremtiden bør søge at få løst. Der vil naturligvis også være enighed om, at den psykologiske baggrund for undersøgelsen, som jo spiller en overordentlig stor rolle, ikke altid vil være den samme, men vil variere fra tid til anden, og der vil være forskellige årsager hertil. Vurderingen af den psykologiske virkning af en lov vil nok være et område, hvor manden med den megen lærdom, videnskabsmanden, ikke altid vil være i stand til at hamle op med manden ude i det praktiske liv, der kender forholdene og ser på nært hold, hvordan den og den lov virker.

Det er for os forståeligt, at det spørgsmål opstår, om vi ikke kunne finde veje frem til oprettelse af en institution, der kan være samfundets gode vejleder i de meget vanskelige sociale spørgsmål, som det høje ting nu behandler og i fremtiden vil komme til at beskæftige sig med. Men, som udvalget, der har lavet denne store og sikkert dygtige betænkning, gør opmærksom på, har vi ingenlunde været uden socialforskning i Danmark i den tid, der er gået, og der nævnes en lang række betydelige arbejder, som enkeltpersoner og institutioner har udført og taget op, dels på

[Lorentzen.]

frivillig basis, dels, om jeg så må sige, efter regeringsordre. Hvis man ser på, hvad vi har af institutioner på dette område, kan man nævne for det første vore to universiteter, som har flere institutioner, der arbejder med socialforskning; det gøres der nøje rede for i betænkningen. Arbejds- og socialministerierne har den statsvidenskabelige konsulent med ikke så få medarbejdere. Vi har arbejdstilsynet, vi har centralarbejdsanvisningskontoret, og vi har overinspektionen for børneforsorgen. Vi har mødrehjælpsinstitutionen, invalideforsikringsretten og ulykkesforsikringsdirektoratet. Vi har naturligvis først og fremmest det statistiske departement, vi har sundhedsstyrelsens medicinal-statistiske kontor, endvidere statens byggeforskningsinstitut, dansk byplanlaboratorium, jysk byplanråd, Danmarks pædagogiske institut, Københavns kommunes statistiske kontor, Århus' kontor af samme navn, Ålborgs af samme navn. Vi har Handelshøjskolen og Socialpolitisk Forening, som også har foretaget undersøgelser vedrørende de her henhørende spørgsmål.

Jeg må erkende, at jeg ikke har nogen sikker viden om, hvor store beløb de nævnte forskningsinstitutter koster det offentlige, men jeg går ud fra, at det ikke er ganske små beløb. Jeg tænker mig, at man i det kommende udvalg måske ikke kan få fuldstændig klarhed over, hvad det koster, men der er dog enkelte områder, hvor man så nogenlunde kan få det opgjort i kroner og øre.

Ser man efter i den betænkning, som ligger til grund for lovforslaget, vil man se, at der inden for udvalget er fuldstændig enighed om, at en radikal udvidelse af mulighederne for at drive socialforskning i Danmark må finde sted. Et enkelt medlem af udvalget — en mand, som er professor ved Københavns universitet — kan ikke tiltræde forslaget om oprettelse af et institut af denne karakter, idet han finder den foreslåede løsning af problemerne — nu citerer jeg, hvad han siger —

„unødigt kostbar og overflødig“.

Den højtærede socialminister har fulgt flertallet, dog at de årlige omkostninger ved instituttets drift er skåret ned fra 835 000 kr. til 472 000 kr. Men der er

ingen, heller ikke den højtærede socialminister, som er i tvivl om, at det kun er et beløb, man regner med måske ikke bliver overskredet det første år, men som antagelig ret hurtigt vil komme op på en helt anden størrelse. Det vil man forstå, når man ser, hvorledes dette socialforskningsinstitut er bygget op. Der er en direktør; i den højtærede socialministers bemærkninger til lovforslaget får vi i øvrigt ikke noget at vide om, hvordan direktøren skal lønnes; det får man derimod i betænkningen. Desuden skal der være et forskningsråd på 17 medlemmer, tror jeg det er, med en formand og en næstformand, og inden for dette råd et forretningsudvalg. Desuden skal der være, hvad jeg vil kalde et tilsynsråd — jeg husker ikke, om lovforslaget anvender netop dette udtryk, men en slags repræsentantskab. Hvor stort det skal være, kan jeg heller ikke læse nogetsteds i lovforslaget, men man vil forstå, at det er en kolossal — hvad skal jeg sige — drage, man tænker på, med denne store hale. Jeg siger ikke hale i dårlig forstand; det er en hale, der skal sætte dragen højt op. Men når man har et sådant kæmpeapparat, er man ikke i tvivl om, at det inden så forfærdelig længe bliver helt andre beløb, vi kommer til at beskæftige os med. Desværre får vi ikke fra lovforslaget nogen viden om, hvor der kan foretages besparelser på de andre institutioner. Ja, vi får at vide i betænkningen, således som den ærede foregående taler omtalte, at der på et område kan spares 150 000—200 000 kr., men den højtærede socialminister har ikke gentaget dette, og det må også her blive et noget mindre beløb, da udgiften i forvejen er halveret.

Det, der for mig lyder mest tiltalende, det skal jeg gerne erkende, er, at den påtænkte institution skal være et uafhængigt forskningsinstitut, uafhængigt af interessegrupper. Det tiltaler mig, men jeg tror ikke på, at det kan gennemføres med den konstruktion, som forskningsinstituttet vil få. Nej, jeg tror snarere, at skal man have et uafhængigt organ, vil det bedst kunne varetages af universiteterne. Jeg tror trods alt, at de folk, der sidder ved universiteterne, er folk, der vil forske på videnskabeligt grundlag uden at se til højre eller venstre efter, hvad

[Lorentzen.]

der kan tækkes det ene eller det andet parti.

Vi kan derfor ikke tiltræde lovforslaget i den foreliggende form. Vi mener, det kun bliver en yderligere udgift til noget, der ikke giver noget. Skal vi medvirke, så må vi se besparelser på andre konti, og så må vi drøfte det nærmere og få nogen mere viden om, hvilke besparelser man har tænkt at andre institutter skulle præstere. Ellers tror vi, at der kun bliver tale om forøgede udgifter, uden at vi får fuld valuta for pengene.

Gottschalek-Hansen: Det er med stor interesse, jeg har bemærket den opfattelse, den højtærede minister giver udtryk for, når han ved fremsættelsen af lovforslaget hævder, at besparelser på de sociale budgetter er mulige. Jeg deler denne opfattelse. Forudsætningen for ministerens bedømmelse er ganske vist, at det foreliggende lovforslag bliver ophøjet til lov, men uanset forslagets endelige skæbne tror jeg, det vil være muligt, måske ved en grundig, tilbundsgående forskning af de sociale og sociologiske forhold her i landet, at gennemføre en forenkling og rationalisering på dette udgiftskrævende område.

Det er utvivlsomt i sin orden, at man søger at skabe klarhed over, om fordelingen af de sociale ydelser nu også er hensigtsmæssig og forsvarlig. Selv mener jeg, at man uden at øve uret mod nogen eller noget og uden at gå berettigede interesser for nær kan ændre ved de bestående forhold. Så vidt er jeg altså enig med ministeren. Mit parti mener også, at der bør lægges vægt på den sociale forskning, hvad enten denne hører under det offentlige område eller er inden for den private interessesfære. Nogle af de eksempler på forskellige interesseområder, som kommissionsbetænkningen kan fremvise, er jo i sig selv bevis på, at noget sådant er hensigtsmæssigt.

I princippet er jeg således enig med ministeren i, at denne sociale forskning bør finde sted. Derimod tror jeg ikke på, at den foreslåede løsning af problemerne, sådan som den er præsenteret for os i lovforslaget, er den bedste, mest enkle eller hensigtsmæssige. I velmente bestræbelser efter at finde frem til en rationel

løsning og tiltrængte besparelser søger man at opbygge et helt nyt administrationsapparat, et socialt forskningsinstitut, der, så vidt jeg kan se, meget let kan komme til at gøre det hele mere indviklet og kompliceret, og som i det mindste vil medføre en årlig merudgift fra starten på ca. 1/2 mill. kr. Det er utvivlsomt rigtigt, som det ærede medlem hr. Lorentzen har givet udtryk for, at den slags udgifter stiger meget hurtigt, og at den slags institutioner formerer sig ved knopskydning. Vi ser da også allerede, at den højtærede minister, inden lovforslaget har været til første behandling, ved fremsættelsen har antydnet, at der vil blive en merudgift på 7 000 kr. Bevares, kun et symbolsk tal, vil man sige, men det viser tendensen og vejen i det hele.

Ministeren har åbenbart også selv haft sine tvivl med hensyn til, om han skulle følge kommissionsbetænkningen helt igennem, idet den oprindeligt foreslåede årlige udgift på 835 000 kr. er reduceret til 472 000 kr. Den omstændighed, at dette motiveres med en henvisning til den aktuelle økonomiske situation, gør efter min mening ikke ministeren mindre. Jeg kunne blot have ønsket, at man havde taget skridtet fuldt ud og helt havde afstået fra at komme med forslaget. Man vil måske hævde, at i så fald ville denne forskning, hvis berettigelse jeg har givet udtryk for, gå i stå og al fremtidig rationalisering blive stillet i bero. Det er imidlertid ingenlunde tilfældet. Ministeren nævnede jo selv, at udvalget, der i det store og hele er et professor- og embedsmandsudvalg, har været opmærksom på, at der er forskellige muligheder at vælge imellem ved iværksættelsen af en omfattende socialforskning.

For det første kan man lade denne forskning foregå inden for hver administrationsgren for sig — det er det, der delvis finder sted i dag, og som meget let vil kunne udbygges, uden at der er forbundet en eneste øres merudgift dermed. For det andet kunne man henlægge forskningen til universiteterne, idet også forskning på det rent videnskabelige plan i dag er en realitet og finder sted på de forskellige områder, som det ærede medlem hr. Lorentzen omtalte. Jeg peger således på den sociologiske, den statistiske og den psykiatriske videnskab; der er ingen tvivl om, at denne forsk-

[Gottschalck-Hansen.]

ning ved hjælp af meget beskedne midler — deri er jeg også enig med den tidligere ærede taler — kunne udbygges yderligere.

Endelig anviser udvalget det selvstændige forskningsinstitut, det, vi her er blevet præsenteret for. Det vil, så vidt jeg kan se, blive et temmelig omfattende foretagende, et stort administrationsapparat, temmelig dyrt og utvivlsomt tungt arbejdende. Jeg tror, man skal være lidt forsigtig med oprettelsen af alle disse forskningsinstitutter, der er blevet så moderne i løbet af de sidste år herhjemme. Vi har fået et byggeforskningsinstitut, vi har fået et pædagogisk forskningsinstitut, og i dag har man foreslået et socialt forskningsinstitut; hvad bliver det næste? Skal vi inden for de nærmest kommende år præsenteres for forskningsinstitutter, der henhører under den høje regerings resterende porteføljer: kirkeministeriet, justitsministeriet, landbrugsministeriet, fiskeriministeriet o. s. v.? Jeg må erkende, at jeg har svært ved at se det betimelige i den af kommissionsflertallet foreslåede fremgangsmåde. Mit parti føler sig unægtelig — i lighed med, hvad det ærede medlem hr. Lorentzen har sagt — mere på bølgelængde med den opfattelse, som professor i sociologi ved Københavns universitet Kaare Svalastoga giver udtryk for, når han i sin mindretalsindstilling siger, at han finder den foreslåede løsning af problemet unødigt kostbar og oprettelsen af et institut overflødig. Professoren fremhæver også, som rigtigt er, at der hidtil er foretaget omfattende sociale forskningsarbejder ved universiteterne, i ministerierne, af det statistiske departement og i de kommunale og i de private institutioner. Hvorfor vil man ikke benytte sig af de midler, der er til rådighed? Vi er jo så lykkelige i dette land at have en fortræffelig embedsmandsstand, og fra mit personlige arbejde inden for adskillige sociale områder kan jeg bevidne, at vi dér møder kvinder og mænd, der arbejder ansvarsbevidst med stor dygtighed og med megen respekt for deres specielle opgaver og deres særprægede materiale — nemlig deres medmennesker, som af den ene eller den anden grund skal ind under det sociale interesseområde — og som kan være aktive og værdifulde i arbejdet for at finde frem til et resultat

vedrørende også den sociale forskning. Selvfølgelig magter de ikke alene at klare dette problem, men de kan med deres praktiske viden og deres nære og daglige kontakt med de mennesker, det drejer sig om, være til uvurderlig hjælp for de bestående instanser såvel inden for den nuværende administration, hvorfra den praktiske forskning efter min mening passende kunne administreres, som inden for den sociologiske videnskab.

En saglig drøftelse af problemerne i det kommende udvalg er mit parti og jeg selvfølgelig villige til at deltage i, men da vi finder det foreliggende lovforslag unødigt kostbart, og da vi betragter det påtænkte forskningsinstitut som værende ret overflødigt, beklager vi ikke at kunne anbefale lovforslaget.

Else Zenthen: Det foreliggende lovforslag om et socialforskningsinstitut rejser 3 spørgsmål: for det første om der overhovedet er noget behov for social forskning, for det andet om den sociale forskning netop skal koncentreres i et institut, således som ministerens forslag går ud på, og for det tredje om vi har råd til under de nuværende forhold at oprette et sådant institut.

I det radikale venstre mener vi, at der er meget, der taler for at gøre det sociale forskningsarbejde så effektivt som muligt. De beløb, samfundet i vore dage ofrer på sociale foranstaltninger, d. v. s. mellem 2 og 3 milliarder kr. om året, godt og vel en tiendedel af nationalindtægten, er så enorme, at det må være fuldkommen naturligt at undersøge, om pengene gives fornuftigt ud, og om vi får den størst mulige nytte af dem. På alt for mange områder ved vi alt for lidt om virkningen af de foranstaltninger, vi foretager, og ofte må man — det vil sige lovgivere og administration — støtte sig til et skøn. Et skøn er som bekendt en ret usikker vejledning, fordi det ofte kan være meget tilfældigt, hvilke erfaringer og tilfælde den enkelte har været ude for. Endvidere er man i sociallovgivningen inde på ømtålige områder, hvor modstridende interesser ofte står over for hinanden, og hvor derfor en upartisk udredning af de faktiske forhold vil være af den størst mulige betydning. Endelig kan man vel også sige, at den sociale lovgivning sikkert

[Else Zeuthen.]

endnu ikke har fået sin endelige form, og at det derfor vil være en betydningsfuld vejledning for det videre arbejde med at finde tilfredsstillende løsninger at studere virkningerne af de nuværende regler. Dette gælder f. eks. et eventuelt fremtidigt arbejde for at bringe større overensstemmelse i stand mellem reglerne inden for de forskellige områder af lovgivningen, områder, der er skabt i forskellige perioder og under forskellige politiske og økonomiske forudsætninger.

Hvorledes kan vi i øvrigt vide, om de resultater, som vor historiske udvikling har ført med sig, netop giver det, der er bedst for os på det nuværende tidspunkt? Hvis man ser på forholdene i udlandet, vil man opdage, at der findes mange forskellige måder at ordne sagerne på, så at vi ikke kan være sikre på, at vi netop er kommet til det eneste rigtige resultat.

Jeg vil altså gerne hermed slå fast, at de psykologiske og menneskelige virkninger af sociallovgivningen er et felt, hvor der trænges til yderligere studier, som muligvis kan tænkes at skaffe klarhed i den nu noget svævende diskussion om velfærdsstaten, og dette kan man vist fra alle sider være interesseret i. Det drejer sig ikke alene om den mest økonomiske anvendelse af de mange penge, vi giver ud på disse områder, men det drejer sig også om forhold, der på forskellige tidspunkter i livet berører så godt som hele landets befolkning fra den spædeste barndom til tilværelsen som folkepensionist.

Jeg kommer dernæst til det andet spørgsmål, som jeg rejste, om forskningsarbejdet netop skal ledes fra et institut, eller det skal ordnes på anden måde. Nu er det ikke sådan, at der ikke har været udført og stadig udføres en del undersøgelsesarbejde af denne slags; det gør der, som to af de tidligere ærede ordførere sagde. Meget nyttigt har det arbejde været, der er udført af statistisk departement, af de sociale institutioner, af socialministeriet og andre institutioner; men der savnes dyberegående undersøgelser af virkningen på de enkelte personer og grupper. Sådanne undersøgelser kan ikke erstattes af simple statistiske behandlingsmåder.

For oprettelsen af et institut som fore-

slået af den højtærede socialminister taler efter vor mening en række væsentlige grunde. Den allerførste er betydningen af at få det vigtige socialforskningsarbejde koncentreret på et enkelt sted og dog på en sådan måde, at kontakten bevares med de institutioner, der hidtil har arbejdet med spørgsmålene, og således at der kan finde en koordination sted. Der vil på denne måde foregå en vekselvirkning mellem disse organer, som kun kan have gavnlige følger. Ved arbejdets koncentration på instituttet vil man endvidere få samlet en stab af trænede medarbejdere, som møder til hver ny opgave med de erfaringer, de har samlet sig fra de tidligere. Dette skal være mit svar til det, der er blevet fremført af to af de tidligere ærede ordførere. Hvor de enkelte institutioner foretager studier hver for sig, som der ganske naturligt kan være længere tid imellem, vil erfaringerne nemt gå tabt, og ofte vil nye mennesker skulle begynde forfra igen, medens derimod en lille gruppe af trænede socialforskere selv sagt vil kunne stille deres værdifulde erfaringer og indsigt til rådighed både for offentlige organer og private institutioner, der selv ønsker at foretage undersøgelser angående de forhold, de beskæftiger sig med.

For oprettelsen af et institut taler også et andet vigtigt forhold, nemlig at socialforskning kræver et intensivt samarbejde mellem en række forskellige videnskaber på tværs af de skranker, som fakultetsordningen ved vore universiteter ellers sætter. Jeg behøver blot at nævne sådanne fag som socialpolitik, sociologi, statistik, psykologi, socialmedicin, psykiatri og flere. Så vidt vi kan se, kan kun et selvstændigt institut samle disse forskellige forskere på lige fod i et samarbejde med folk fra administrationen og få dem repræsenteret i sin medarbejderstab.

En tredje vigtig ting er at sikre forskningens fuldstændige uafhængighed. Skal man fra de forskellige sider kunne nære fuldstændig tillid til socialforskningens resultater, og skal denne kunne bidrage til at hæve vor hjemlige diskussion om disse spørgsmål op på et mere sagligt niveau, må man have de størst mulige garantier for uafhængighed. Derfor foreslås instituttets arbejde underkastet et forsknings-

[Else Zeuthen.]

råd, bestående af universitetsprofessorer, repræsentanter for ministerierne, statistisk departement o. s. v., medens et større repræsentantskab med tilknytning til interesserede organisationer og institutioner får lejlighed til at følge instituttets arbejde. Institutet foreslås placeret midt i interessecentret med levende kontakt ud til de kredse, hvor det praktiske arbejde udføres.

Jeg kommer endelig til det tredje spørgsmål, jeg rejste: om vi har råd til at ofre den lille halve million kroner om året, som dette forskningsarbejde vil komme til at koste. Det radikale venstre er fuldt fortrolig med den tanke, at tiden kræver den yderste tilbageholdenhed med hensyn til nye udgifter for statskassen. Der skal derfor meget vægtige argumenter til, for at vi kan gå med til nye udgifter. Hvis det nu var sådan, som man i visse dele af pressen har frygtet, og hvad der også er kommet til orde her i dag, at dette institut skulle bruges til at presse nye store socialpolitiske opgaver frem, måtte vi fra mit parti sige, at tiden bestemt ikke var inde til at realisere planen. Men jeg vil understrege meget stærkt, at sådan ser vi ikke på de opgaver, instituttet vil blive stillet over for. Disse må først og fremmest komme til at dreje sig om efterprøvning af de regler, vi har vedtaget, og forsøg på at finde frem til den mest rationelle anvendelse af de enorme pengemidler, det her drejer sig om, eventuelt også forsøg på at finde frem til besparelser, så vi kan få den størst mulige sikkerhed for, at vi ikke kaster penge ud ad vinduet.

Når man ser sådan på det, kan man også rejse det spørgsmål, om man overhovedet har råd til, især i en fattig tid, at undlade en rationalisering og efterprøvning af resultaterne. På vigtige samfundsområder, f. eks. landbrug og industri, kommer man mere og mere ind på at ofre store pengemidler til efterprøvning af produktionens resultater. Derfor kan man vel også med nogen ret mene, at det på dette livsvigtige område vil være ufor-svarligt at undlade en rationel kontrol af de opnåede resultater. Jeg tror også, at dette er ved at gå mere og mere op for folk. Som et tegn herpå kan jeg anføre

et førende venstreblad som Sorø Amtstidende, der forleden dag i en ledende artikel skrev — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Vi har meget at lære både her og dér og andre steder, men hvad hjælper det, hvis vi ikke sætter nogen til at studere disse ting? Den slags skulle et socialforskningsinstitut udføre. Derfor tror vi, at disse penge er givet godt ud selv i en sparetid, ja, netop i en sparetid.“

Det radikale venstre kan slutte sig til disse tanker, som er kommet til orde i Sorø Amtstidende, og jeg vil gerne i stedet for spørgsmålet, om vi har råd, spørge, om vi har råd til at lade være. Det drejer sig om mindre end $\frac{1}{4}$ promille af de godt og vel 2 milliarder kroner, vi anvender på sociale foranstaltninger; der skal rationaliseres meget lidt, før disse penge er tjent ind igen over så stort et område.

Med disse ord vil jeg gerne tilsige det radikale venstres velvilje til at være med i arbejdet i det udvalg, der nedsættes.

Helge Madson: Da vor ordfører, det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner, er forhindret i at være til stede, skal jeg på retsforbundets vegne fremsætte nogle betragtninger om det foreslåede socialforskningsinstitut. Jeg kan først give tilslutning til det ærede medlem fru Else Zeuthens bemærkninger om nødvendigheden af et socialt forskningsarbejde. Jeg finder ingen anledning til at knytte bemærkninger hertil.

I den betænkning, som ligger til grund for den højtærede ministers lovforslag, ridses rammerne for et sådant socialforskningsinstitut op i bilag D, som handler om Semmeringmødet den 24.-29. maj 1955, og ministerens lovforslag ligger jo meget nær op ad konklusionen fra Semmeringmødet. Det var eksperter, der nåede til denne konklusion, og også i den af daværende socialminister Strøm i sin tid nedsatte kommission var der eksperter. Jeg er lidt bange for, at disse eksperter er interesseret i, at sociallovgivningen skal trives. Vi er interesseret i, at den skal indskrænkes til kun at gælde dem, der uden egen skyld ikke kan klare sig selv. Det må være folketingets politiske opgave at lægge rammerne for et sådant arbejde og eksperternes opgave at udfylde dem

[Helge Madsen.]

med deres viden om, hvad der bør gøres, men jeg har indtryk af, at eksperterne her i høj grad har fastsat for vide rammer. Det er rigtigt, som det er fremhævet adskillige gange her, både af tilhængere og af modstandere af lovforslaget, at beløbet 700 000 kr. kun er lille i sammenligning med de store beløb, 2-3 milliarder, der anvendes til sociale udgifter. Men også mindre beløb bør gives ud med forstand.

Om sociallovgivningen står der i betænkningen, at det bør undersøges, hvorvidt de anvendte midler får den størst mulige nyttevirkning og sættes ind på de mest betydningsfulde områder. Endvidere, at der kan være fare for, at man med i og for sig velmente sociale foranstaltninger gør mere skade end gavn.

Disse betragtninger om nødvendigheden af at anvende pengene til sociallovgivningen med forstand gælder også dette lovforslag, og det vil være af interesse at få undersøgt, om det foreslåede beløb nu også bliver givet ud på den bedste måde. Det måtte vel bl. a. være en opgave for en sådan socialforskning at klarlægge, hvorledes folkepensionen virker på befolkningens mentalitet, på spareviljen og andet. Det gælder altså om at bruge pengene på den fornuftigste måde, og vi vil gerne i det kommende udvalg være med til at undersøge, om der er andre muligheder for løsning end de foreslåede. Det har været nævnt, om ikke det var en løsning at give grundvidenskabernes bedre vilkår, således at universiteterne fik bedre vilkår på disse områder, end de har nu, derefter kunne de tage nogle aktuelle ad hoc beregninger op på det ene eller det andet område, f. eks. under administrationen til undersøgelse af, hvad der er kommet ud af netop den og den opgave, før vi går videre.

Man har adskillige gange nævnt professor Svalastogas forslag om tilknytning til universiteterne. Jeg er ikke blevet overbevist af flertallets bemærkninger om, at profes-

sorens forslag ville blive dyrere at gennemføre. Man henviser til, at der i professorens forslag er udeladt en del ekstraudgifter, som alligevel vil komme, men jeg har på fornemmelsen, at disse ekstraudgifter også vil komme, selv om vi gennemfører ministrens lovforslag.

En anden meget vigtig side af sagen vil jeg også gerne have at vi ser på i udvalget, nemlig hvorledes der skabes de bedste muligheder for, at uddannelsen af de kommende forskere bliver så effektiv og så omfattende, som det er nødvendigt.

Jeg vil også pege på den mulighed, at man måske kunne animere til private tilskud til sådanne forskningsopgaver. Jeg kunne tænke mig, at forsikringsselskaberne måtte være interesserede i løsningen af visse opgaver, og man kunne måske animere til private tilskud ved at give skattefrihed for tilskud til den slags formål. Den højtærede finansminister bliver muligvis betænkelig, når der tales om skattefrihed, men jeg tror, staten ville spare mere ved en sådan ordning, end den kom til at give afkald på i skat.

Jeg har peget på disse andre muligheder, fordi jeg synes, det skinner igennem, at det budget, der er opstillet, er tænkt at skulle gælde „indtil videre“; der står lige frem i bemærkningerne til lovforslaget, at „indtil videre“ kan man nøjes med dette, og samtidig henvises der i betænkningen til muligheden af besparelser — det samme er blevet nævnt her — på socialministeriets budget på 150 000-200 000 kr.; udgiften til socialforskningen skulle altså faktisk blive så meget mindre. Men der står andetsteds i betænkningen, at det er ikke meningen at udelukke social forskning uden for instituttet; man nævner udtrykkeligt, at der både i kommissioner og udvalg vil være anledning til at fortsætte det arbejde, som finder sted dér, og jeg er derfor ikke sikker på, at de besparelser, som er stillet i udsigt, vil kunne gennemføres.

Der tales et par steder i betænkningen om, hvor vigtigt det er at have en fore-

[Helge Madsen.]

byggende socialforsorg og en forebyggende sociallovgivning, og det er naturligvis vigtigt. Vi mener imidlertid, at en forebyggende politik er bedre, en politik, som sørger for, at enhver får, hvad der med rette er hans, en politik, som drager omsorg for, at der bliver lige vilkår for alle, og som supplement en sociallovgivning — baseret på den socialforskning, som vi også mener bør fremmes — for dem, der ikke er i stand til at klare sig selv.

Som jeg begyndte med at sige, er vi rede til at gå ind i et udvalgsarbejde, idet også vi ønsker at nå frem til en udformning af forslaget, som kan give socialforskningsarbejdet her i landet bedre vilkår.

Ragnhild Andersen: Hensigten med at fremsætte lovforslag om oprettelse af et socialforskningsinstitut er, at man vil gennemføre et langsigtet forskningsprogram, først og fremmest på det sociale område. Naturligvis er det altid interessant og belærende at få undersøgt og udforsket virkningerne i samfundet af de sociale love, og som allerede bemærket af andre ordførere er der også foretaget og foregår der i dag sådan forskning i en lang række institutioner og organer i vort samfund, først og fremmest med støtte fra ministerierne, vel især socialministeriet.

Det af socialministeriet nedsatte udvalg, der har stået fadder til dette lovforslag, har anstrengt sig meget for at få mange problemer bragt frem i søgelyset, og det må også siges at være lykkedes. Ved at gennemlæse betænkningen fra udvalget vil man se, at det har henvendt sig til en række organisationer, institutioner, kommissioner og enkeltpersoner og som svar på disse henvendelser har modtaget en meget lang ønskeseddel. Det ville utvivlsomt tage år og dag at få kulegravet alle de problemer og ønsker, som er opført på denne ønskeseddel. Man spørger imidlertid uvilkårligt sig selv om den samfundsnyttige værdi af langsigtede og dybtgående forskninger på disse mange forskellige områder, som det af socialministeriet nedsatte udvalg peger på, thi bag kravet om sådan forskning må vel ligge ønsket om at tilvejebringe betryggende vilkår for befolkningen i vort samfund. Ministeren nøjes da også i sin fremsættelsestale

med at pege på enkelte store områder, som trænger til belysning, f. eks. de ældres forhold, deres behov og ønsker.

Den kommunistiske gruppe mener, at på de vigtigste sociale områder ved vi allerede, takket være forudgående undersøgelser, så god besked, at det vil være spild af kostbar tid at igangsætte nye granskninger, som måske blot vil bidrage til at forhale en påkrævet løsning af problemerne. Betragter vi nogle af de store sociale problemer, som vi slås med i vort samfund, vil vi se, at her er der faktisk ikke tid at spille, før disse problemer skal løses.

Lad os tage et problem som boligspørgsmålet. Her ved vi dog allerede rigelig besked med de skadelige virkninger af usunde og saneringsmodne boliger. Vi ved, hvordan dårlige boligforhold indvirker på børnenes og familiernes sundhed; det ligger klart belyst gennem allerede foretagne undersøgelser af læger og andre i vort samfund. Her drejer det sig for lovgivningsmagten om igangsættelse af mere boligbyggeri og ikke om at få flere langsigtede undersøgelser, der kan godtgøre, at det er nedbrydende og sundhedsskadeligt at bo i dårlige boligkvarterer.

Lad os tage et andet af de store spørgsmål, der trænger sig på, ikke mindst i disse dage. Hver uge og måned får vi løbende rapporter om arbejdsløshedens uhyggelige tal. De bearbejdes af det statistiske departement og ransages i ministerier, og vi ved allerede nu, at i oktober steg arbejdsløshedstallet med 30 000, så at vi nu har næsten 70 000 ledige, og at arbejdsløsheden yderligere er steget og stadig stiger i november. Her må det for samfundet dreje sig om at afskaffe denne arbejdsløshedens svøbe og sikre beskæftigelse til de ledige hænder og ikke om at udforske de psykiske og nedbrydende virkninger af at gå uden arbejde fra måned til måned. Vi ved allerede nok om, at arbejdsløsheden er en forbandelse, og om at menneskene i de sogne, kommuner og købstæder, hvor der er beskæftigelse, lever bedre og befinder sig bedre end dér, hvor de ikke kan få arbejde.

Et meget vigtigt spørgsmål er også ungdommens vilkår i dag. Er det nye undersøgelser, vi har behov for på dette område? Jeg vil ikke tro, at det er det, der er det afgørende. Med beklagelse har vi måttet

[Ragnhild Andersen.]

konstatere, at på trods af grundige og langvarige forskninger med hensyn til dette problem, på trods af ungdomskommissionens mange udmærkede forslag er det kun lidet, der er blevet gennemført siden ungdomskommissionen afgav sine betænkninger. Heller ikke her drejer det sig dog om at igangsætte nye langvarige og dybtgående granskninger af de unges vanskeligheder ved at få beskæftigelse og uddannelse. Her må ungdomskommissionens forslag om større hjælp til ungdommens uddannelse og oplæring først og fremmest gennemføres, føres ud i livet. Der må handles i disse år, hvor de store årgange af unge træder ud på arbejdsmarkedet.

Et fjerde område vedrører forholdene for enkerne, de enlige mødre og deres børn. Jeg nærer virkelig alvorlig frygt for, at nye opinionsundersøgelser her kun vil udskyde de fremskridt og forbedringer, som i flere år har været tiltrængt. Der foreligger en udmærket betænkning udsendt i 1953 af Danske Kvinders Nationalråd i samarbejde med Dansk Kvindesamfund og Kvindeligt Arbejderforbund. Der foreligger et stort statistisk materiale fra Århus statistiske kontor til belysning af de enlige kvinders vanskelige kår.

Det viser sig, at deres boliger i forhold til andre er de dårligste, at deres børn får ringere eller i færre tilfælde mellemskoleeksamen end andre menneskers børn, kort sagt, at de sidder i meget vanskelige kår. Betænkningen foreslår på en lang række områder forandringer, forbedringer, for disse kategorier af forsørgere. Det foreslås, at de alle skal have deres børnebidrag udlagt af det offentlige, at der skal være mulighed for at give børnebidrag til det 24. år, at der skal gives højere børnetilskud, at man bør gennemføre en almindelig moderskabsydelse. Ser vi på de forskninger, som er gennemført, og som har påvist grundlag for vigtige sociale fremskridt, vil vi imidlertid opdage, at det kun er lykkedes at få visse mindre forbedringer igennem i disse år til gavn for enkerne og de enligstillede mødre.

Enkepension har vi heller ikke fået, skønt det er en af de ting, der er talt aller mest om. Her må det afgørende være at få gennemført forbedringer fremfor at grave det ned igen i nye langsigtede undersøgelser.

Hvad forholdene for de ældre angår, kan der naturligvis være spørgsmål, som det kunne være af interesse at få belyst og opklaret. Jeg vil dog gerne tilføje, at når udvalget under socialministeriet eksempelvis opkaster det spørgsmål, hvorvidt de ældre foretrækker aldersrenteboliger fremfor andre lejligheder, forekommer det mig, at de ventelister, de store kommuner landet over har, gør dette spørgsmål ganske overflødigt. Erfaringerne taler helt for sig selv. Der savnes tilstrækkelig med boliger for de ældre, og man behøver ikke at granske denne side af sagen, så længe man ikke har betydelig flere boliger at stille til rådighed for pensionisterne.

Erfaringerne fra lovgivningsarbejdet har desværre alt for ofte vist, at kommissioner, langsigtede undersøgelser og forskninger har været brugt som sovepude på områder, hvor befolkningen havde grund til at vente, at folketinget ville handle i overensstemmelse med dens behov. Folkeforsikringskommissionen er et af de friskeste eksempler, vi har i den henseende. I mange år var det svært at trænge igennem med visse, også mindre, forbedringer for de ældre, fordi man stadig kunne henvide til, at så længe folkeforsikringskommissionen ikke havde afsluttet sit arbejde, ville det ikke være rimeligt at gennemføre sådanne forbedringer.

Kommunisterne er bekymrede for, at det skal gå på samme måde med et socialt forskningsinstitut: at det skal blive brugt til udskydelse af spørgsmål, som trænger sig på og i virkeligheden er modne til løsning, under henvisning til, at der endnu ikke er tilstrækkelig klarhed over tingene. Til syvende og sidst er gennemførelsen af sociale fremskridt ikke alene afhængig af, hvorvidt der er klarhed, men nok så meget af, om der er vilje hos lovgivningsmagten til at ofre de penge, der skal til for at løse de store sociale problemer. Det er det, det kommer an på, og det er ud fra de præmisser, afgørelsen skal falde om, hvorvidt vi skal gennemføre de sociale fremskridt, som ofte koster store penge.

Når ordføreren for det radikale venstre, det ærede medlem fru Else Zeuthen, afviser tanken om, at et sådant socialt forskningsinstitut skulle blive brugt til opdyrkning af nye sociale opgaver, forstår

[Ragnhild Andersen.]

jeg slet ikke, hvad meningen er. Det stemmer mig ikke venligere over for lovforslaget. Thi for så vidt det skulle vise sig, at et sådant socialt forskningsinstitut kommer til det resultat, at der er behov for nye sociale reformer, forstås jeg ikke, hvorfor man på forhånd stiller sig afvisende over for tanken.

Vi nærer i min gruppe visse betænkeligheder med hensyn til dette lovforslag. Hermed være ikke sagt, at min gruppe afviser, at der findes områder, hvor forskning kan gøre nytte og muligvis vise vej for gavnlige reformer i samfundslivet, men vi advarer mod at udskyde store påkrævede opgavers løsning ved at henvide dem til langsigtede undersøgelser. De mere end 70 000 arbejdsløse, de titusinder af boligløse, de unge og de vanskeligt stillede enlige mødre venter, at regeringen tager andre initiativer end dette. Vi ved for lidt, siges der her i dag, og andre siger, vi må have mere klarhed. Der er imidlertid områder, hvor vi ved nok, hvor vi har klarhed nok, hvor det er handling og regeringsinitiativ, der skal til og ikke nye granskninger.

Med disse bemærkninger har jeg på min gruppes vegne givet udtryk for de betænkeligheder, vi nærer i forbindelse med det foreliggende lovforslag. Da forslaget nu går til udvalgsbehandling, vil min gruppe forbeholde sig sin endelige stilling til anden behandling.

Socialministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for deres bidrag til belysning af lovforslaget og dets problemer. Der var jo en overvejende positiv holdning til forslaget. Venstres ordfører, det ærede medlem hr. Lorentzen, fremførte ganske vist en række argumenter af reserveret karakter, men jeg forstod, at det ærede medlem ikke principielt tog afstand fra forslaget, men ville afvente drøftelserne i det udvalg, der formentlig må nedsættes.

Den eneste, der indtog et afvisende standpunkt var den konservative ordfører, det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen. Jeg kunne have ønsket, også for det ærede medlems egen skyld, at det var sket med klarere argumenter, men der foreligger

her tilsyneladende en kulturpolitisk linje med nej til videnskab med mere.

Det er interessant at arbejde med sagområdet i socialministeriet, og det er ikke mindst glædeligt at kunne konstatere, at debatten om sociale problemer gennemgående ligger i et højt plan takket være især vore sociale praktikere — der kan her og dér være en enkelt undtagelse, der bekræfter reglen — men det varer ikke længe, før man opdager, at der savnes virkelig baggrundsviden for løsningen af adskillige spørgsmål. Vi savner tilstrækkelig sikkerhed med hensyn til virkningerne på forskellige områder, vi må for meget stole på vore egne og andres trods alt ensidigt prægede iagttagelser.

Den sociale lovgivning er snart 70 år gammel, og til næste år kan socialreformen fejre 25 års jubilæum. Der tiltrænges, tror jeg nok — som det ærede medlem hr. Aksel Møller også udtalte under åbningsdebatten — et gennemsyn af denne lovgivning, der på så mange måder er præget af bestemte historiske situationer, præget af beslutninger, der kom til at ligge på områder, hvor befolkningsgruppers interesser stødte sammen og anviste kompromiset. Under et sådant arbejde er embedsmændenes store indsigt naturligvis det vigtigste aktiv, men det er givet, at et forskningsinstitut som det foreslåede vil betyde et endogså meget stort plus.

Det skal som bekræftende svar til det ærede medlem hr. K. B. Andersen siges, at det skal være et videnskabeligt institut med frit arbejdende videnskabsmænd og frihed til udsendelse af publikationer. Hvis der i visse situationer ikke skulle være penge til publikationer, må det være et åbent, offentligt spørgsmål, der holdes fri af enhver partipolitik.

Der har været talt fra forskellig side om størrelsen af det beløb, som vil medgå til den årlige drift af instituttet. Jeg anmodede det udvalg, der udarbejdede forslaget, om på ny at træde sammen og om muligt halvere udgifterne. Det er lykkedes at bringe udgifterne ned med flere hundrede tusinde kroner, men i øvrigt må beløbet jo ses i forhold til vore socialudgifter som helhed. De andrager, som allerede nævnt af flere ærede ordførere, ca. 2 000 mill. kr.,

[Socialministeren.]

altså 2 milliarder kroner årlig. Det svarer til renten af et meget stort beløb. Hvis renten sættes til de gamle dages uskyldige 5 pct., vil det sige, at det produktive samfund først skal forrente 40 milliarder kroner, inden der bliver noget til andre nødvendige udgifter. Disse 40 milliarder kroner er en prioritet, som demokratiet har oparbejdet i vort samfund, men jeg kan ikke se rettere, end at anvendelsen af så betydelige beløb også må være underkastet en konstant nøje undersøgelse. Noget sådant sker dog på alle andre større områder; både i industrien og i landbrugsproduktionen sættes millionbeløb ind på kvalitetskontrol og rationaliseringsundersøgelser. Vi anvender et halvt hundrede millioner kroner årlig på naturvidenskabelig og teknisk forskning. Arbejdsgivernes og arbejdernes organisationer har deres statistiske kontorer; arbejdsgiverne har deres erhvervsøkonomiske institut, der arbejder med undersøgelser og udredninger af økonomiske problemer i forhold af interesse for industri og håndværk. Vi her i tinget repræsenterer en ikke ringe sum af personlige erfaringer, men vi bør over for hinanden indrømme, at vort arbejdsfelt er så stort og splittet, at vi kun på ganske begrænsede områder kan nå helt ned i bunden af et socialt problem. Hvorfor skal vi så ikke tage videnskaben til hjælp også på dette område?

Det ærede medlem hr. Lorentzen sagde, at videnskaben ikke altid ville være i stand til at hamle op med manden i det praktiske liv; det er måske rigtigt nok, men der er vel her et både-og. Heller ikke det ærede medlem ville afskære videnskabens gren: det ærede medlem nævnte en række videnskabelige institutioner, der foretager undersøgelser, og rejste spørgsmålet, om ikke dette institut kunne anbringes i nærmere tilknytning til universiteterne, således som det er foreslået af professor Svalastoga; også det ærede medlem hr. Gottschalek-Hansen var inde på denne tankegang. Professor Svalastoga har i kommissionen kæmpet for sit eget, tør man vist sige. Han mener at have et for ringe beløb afsat til praktiske studier og til, at der kan sikres de studerende en virkelig opøvelse på det felt, som

nu engang er hans saglige felt, og jeg er af den opfattelse, at professoren har ret heri. Der er faktisk et for ringe beløb til rådighed.

Jeg har for mit eget vedkommende nøje overvejet de tre muligheder, der foreligger. Man kan lade det være et ministerielt institut, eller man kan lade det være et universitetsinstitut, og som tredje mulighed kan man lade det være et selvejende institut, der virker midt imellem. Jeg har først prøvet på, om det ikke skulle være det rigtigste at knytte instituttet til universiteterne, men jeg er blevet overbevist om, at det ikke lader sig gøre, fordi dette institut ikke kan lægges under professor Svalastoga — det kan ikke være et sociologisk udsnit af fakultetet. Der skal nemlig også samarbejdes med samfundsvidenskab af anden karakter som nævnt her i dag, og det eneste kloge og rigtige er, at også ministeriernes sagkundskab inddrages i feltet. Det vil sige, at det rigtige må være et institut, der arbejder videnskabeligt efter strengt saglige linjer, således at den sagkundskab, der er oparbejdet på Slotsholmen, indgår i billedet.

Der har jo nu og da, og vel navnlig fra venstres side, været tanker fremme om nedskæring af vore budgetter, også de sociale, med en eller anden ret vilkårlig procent på fra 5 til 10. Jeg betragter den slags som en utopi. Der er, set med mine øjne, kun én vej frem til rationelle besparelser, nemlig at der foretages en saglig og omhyggelig analyse af hvert område for sig. Det skulle ikke være udelukket, at vi uden at afsvække hjælpens effektivitet kunne nå frem til mere hensigtsmæssige og også mere økonomiske ordninger på visse områder end de nuværende.

Lad mig nævne revalideringen. I det sidste par år er der bygget revalideringsinstitutter forskellige steder i landet. Dem har man bygget i klar erkendelse af, at det gælder om så vidt muligt at føre de invalide tilbage til erhvervslivet, hvad invaliderne også selv ønsker. Jeg havde forleden dag besøg af en mand, der arbejdede i en plantage i Nordsjælland. Han havde invaliderente, men hans eneste brændende ønske var at blive sat i stand til selv at klare sit arbejde derude ved frugtplantagen, så han kunne sige farvel til invaliderenten, og således er der mangfoldige mennesker der har

[Socialministeren.]

det. Spørgsmålet er altså, om vi tilstrækkelig effektivt, hurtigt og alsidigt kan hjælpe de mennesker, der her er tale om.

Det er ikke mindst et psykologisk spørgsmål, hvad den norske socialminister for nylig i et aldeles ypperligt foredrag har fremhævet. Ulykkesforsikringsselskaberne er også interesserede i opførelse af et revalideringsinstitut, et optræningsinstitut for ulykkesramte, som det hedder, i tilknytning til rigshospitalet og militærhospitalet. Der er desværre gået et par år uden afgørelse af dette meget vigtige spørgsmål, hvis rette løsning kan få betydning for revalideringsbestræbelser hele landet over; men vi når forhåbentlig snart til et resultat.

Jeg kan også nævne folkepensionisternes forhold. Jeg er tilbøjelig til at tro, at der i den kommende tid vil være brug for en udvidet hjemmepleje, altså en ordning, der tillader de gamle at bo i deres hjem, idet der så at sige stilles en fælles husassistent til rådighed til hjælp ved indkøb, rengøring og lignende. Det er en langt mere økonomisk ordning end anbringelse på et alderdomshjem. I modsætning til det ærede medlem fru Ragnhild Andersen anser jeg det i det hele taget for et spørgsmål, om ikke det gamle alderdomshjemsbyggeri har nået sin grænse eller er nær ved at nå den, og om der nu ikke skal arbejdes efter delvis andre linjer med pensionistboliger og hjemmepleje. Det ville i høj grad være ønskeligt at vide noget mere præcist om vore gamles ønsker og synspunkter, uden at dette på nogen måde skal kunne forsinke de handlinger, der i øvrigt måtte være ønskelige.

Jeg kan nævne spørgsmål, som professor Zeuthen, dansk socialpolitiks videnskabelige førstemand, formand for den nedsatte ekspertkommission, har sat streg under: spørgsmålet om de betydningsfulde virkninger på eget arbejde og opsparing af reglerne om fradrag i understøttelse på grund af indtægt og om støtte til børn på børnehjem i forbindelse med moderens erhvervsarbejde. Adskillige andre spørgsmål kan nævnes, spørgsmål af en sådan karakter, at der her i tinget vil være enighed om at ønske nærmere besked, inden afgørelse træffes.

Det er let at mistænkeliggøre et institut

som det foreslåede. Fra kommunistisk side antydes det, at det skulle være et nedskæringsinstitut, og fra konservativ side antydes, at det skulle være et maskeret forsøg på at få flere bevillinger til rådighed.

Jeg forstår meget vel, at det ærede medlem fru Else Zeuthen fremdrager artiklen fra Sorø Amtstidende den 15. november, den artikel, hvori der meget sobert og rigtigt gøres opmærksom på, at det kan være noget vanskeligt at forklare menigmand, at instituttet kan betyde besparelser, når han ikke har haft lejlighed til at følge disse spørgsmål indefra. Der må her vises tillid til os, der arbejder med opgaverne.

Personlig føler jeg mig overbevist om, at vi handler rigtigt ved at gå ind for et forskningsinstitut, hvis udgifter kun andrager en firetusedel af de samlede socialudgifter. Vi skal ikke forsømme en mulighed for at nå frem til større klarhed, præcision og effektivitet på det sociale område. Jeg er ked af, hvis de ærede medlemmers indlæg skulle få til følge, at den opfattelse breder sig, at der her er tale om et kæmpeapparat. Det er der ikke. Det er et apparat som det, der er ført ud i virkeligheden for det pædagogiske instituts vedkommende, og det virker meget sobert og meget enkelt.

Det ærede medlem hr. Helge Madsen ønskede først at se konkrete opgaver løst, men jeg må gøre opmærksom på, at det er sket, og at der foreligger en række resultater fra socialministeriets undersøgelsesområde, som viser, at det er muligt at gå videre. Det ærede medlem rejste spørgsmålet, om ikke der kunne ydes privat tilskud eller tilskud fra andre institutioner til et sådant forskningsinstitut, og det synes også jeg i høj grad ville være ønskeligt. Jeg ser gerne, at udvalget beskæftiger sig med dette problem, men jeg tror unægtelig ikke, at det af hensyn til konsekvenserne vil være muligt at komme igennem med tanken om skattefrihed for sådanne ydelser fra privat side. Jeg er ligeledes enig med det ærede medlem i, at en socialpolitik, der forebygger, må gå i spidsen for den socialpolitik, der i øvrigt foretager ambulancehjælp.

Det ærede medlem fru Ragnhild Andersen var betænkelig med hensyn til instituttet. Jeg vil over for det ærede medlem bemærke, at det er aldeles ikke tanken, at forsknings-

[Socialministeren.]

instituttet skal gribe forhalende ind i en lovgivning, som af sociale og politiske grunde må anses for nødvendig. Det viser bl. a. de i åbningstalen omtalte reformer. Det er ubestrideligt, at der ligger et besparelsesmotiv bag instituttets oprettelse.

Lorentzen: Jeg må indrømme, at det er lidt svært for os, i hvert fald for mig, helt at få klarhed over ordførernes stilling. Det ærede medlem fru Else Zeuthen havde den tro, at forslaget reelt ville betyde besparelser i de sociale udgifter, idet socialforskningsinstituttet fortrinsvis skulle beskæftige sig med de nuværende udgifter og se, om de kunne ændres. Hvis jeg havde samme tro som det ærede medlem, ville jeg være glad, og så ville jeg ikke have nogen større vanskelighed ved at gå ind for lovforslaget. Men jeg har desværre ikke denne tro, jeg tror tværtimod, at instituttet vil få en helt anden opgave, og at udgifterne til dette forskningsinstitut i hvert fald vil stige ganske væsentligt.

Det ærede medlem hr. Helge Madsen har jo den lidt vanskelige opgave at skulle afsløre, hvad han ønsker, medens han samtidig er bundet af, at han har 3 kolleger siddende på ministerbænken. Det forstår jeg meget vel, og jeg skal ikke gå i trætte med det ærede medlem, som jeg jo kender meget godt og tidligere har haft et udmærket samarbejde med på mange områder. Jeg kunne dog tænke mig, at det kunne blive en konflikt, der i det lange løb måske ville skade nervesystemet.

Jeg var ikke klar over, om det ærede medlem fru Ragnhild Andersen i virkeligheden er tilhænger af instituttet. Jeg fik derimod lejlighed til at høre det ærede medlem komme frem med mange andre ønsker, og det er måske også lovligt i forbindelse med dette lovforslag.

Nu taler man så meget om dette forskningsinstitut, men da jeg læste betænkningen fra udvalget — jeg har læst den flere gange med stor interesse — tænkte jeg: mon der ikke en dag her i tinget kommer et forslag om et institut, der ganske simpelt skulle undersøge, hvilke virkninger den høje beskatning har på folks nervesystem, deres lyst til at producere o. s. v.? Det ville nemlig være fuldt ud lige så berettiget som dette;

den høje beskatning kan også komme til at virke ind på det sociale område, f. eks. med hensyn til skatteborgernes vilje og evne til at hjælpe familiemedlemmer o. s. v. Der er mange problemer, og vi får jo nu se, om vi kan nærme os hinanden i det kommende udvalg, men i starten har jeg desværre ikke megen tro til, at vi kommer til at deltage.

Gottschalek-Hansen: Den højtærede minister var sin natur tro: han gav gode råd og karakterer. Det er formentlig et levn fra den tid, da den højtærede minister færdedes i Frederiksholms Kanal 21. Nu er residensen som bekendt forlagt til Slots-holmsgade 10.

Jeg vil også give den højtærede minister råd. Jeg tror, det vil være klogt, så længe man færdes på et nyt område, delvis ukendt, da at vise lidt mere forsigtighed, end den højtærede minister gjorde her fra talerstolen.

Den højtærede minister sagde, at han kunne have ønsket, at min afvisning havde været mere klart argumenteret, og føjede til, at det var et nej til al videnskabelig forskning. Ja, det kan formentlig ikke lægges mig til last, at den højtærede ministers opfattelsesevne ikke har rakt videre, at ministeren ikke har kunnet forstå mig, da jeg citerede professoren i sociologi, hr. Svalastogas mindretalsindstilling. Er det ikke argument nok, at man finder det, der foreslås, upåkrævet, at man finder det for dyrt? Jeg skal ikke have min mening eller min overbevisning dikteret af den højtærede minister. Jeg siger, hvad jeg mener om disse ting, og det forbeholder jeg mig ret til. Den højtærede minister siger, at mit indlæg er et nej til videnskabelig forskning, men når man har en kapacitet som professoren i sociologi ved Københavns universitet bag sig, tror jeg nok, vi cand. theol. er passende kan putte vor videnskabelige evne, sammenlignet med denne fagkundskab, i lommen.

Til det ærede medlem fru Else Zeuthen, som placerede sig mistænkelig tæt ved udvalgsformandens synspunkter, vil jeg gerne sige, at det kan ikke være fremmed for det ærede medlem, at der inden for det radikale partis presse hersker en anden bedømmelse og opfattelse af dette lovforslag.

[Gottschalck-Hansen.]

slag end partiets. Formentlig kender det ærede medlem et dagblad, der hedder Politiken. Jeg vil gerne citere for det ærede medlem af en leder i dette blad — jeg beder om den højtærede formands tilladelse til et citat — fra søndag den 17. november i år. Det hedder heri:

„Også en halv million er mange penge, og hertil kommer, at erfaringsmæssigt har institutioner af denne karakter, selv om de begynder nok så småt, i udpræget grad tendens til at puste sig op til at blive meget mere, end meningen oprindelig var. Man skal ikke forsværge, at et socialforskningsinstitut, hvis det bliver til virkelighed, en skønne dag vil kræve at få opført et „forskningshus“ til et eller andet antal millioner kroner. Se blot, hvordan det gik med statens husholdningsråd.

Folketinget bør tænke sig godt om, inden det fører dette forslag ud i livet netop nu.“

Så vidt dagbladet Politiken. Jeg føler mig dækket af denne lederskribent, og jeg bruger også dette, højtærede minister, som argumentation for mit standpunkt.

Jeg har her givet udtryk for, at jeg gerne vil medvirke til en forskning på det sociale område, men den omstændighed, at jeg ikke med samlede ben og bind for øjnene springer i og siger ja til det foreliggende forslag, synes jeg nok kan skåne mig for påstanden om, at jeg har argumenteret, så man ikke har kunnet forstå det. Jeg tror, at andre i det høje ting har forstået mine argumenter.

K. B. Andersen: I anledning af de bemærkninger, ordførerne for venstre og det konservative parti har gjort om professor Svalastogas forslag, vil jeg gerne sige et par ord, fordi det nødig skulle stå her i dag, som om professorens synspunkt var universitetets. Det er ganske vist heller ikke blevet sagt, men jeg vil gerne understrege, at dette ikke er tilfældet.

I det udvalg, der har arbejdet med disse ting, sidder foruden professor Svalastoga og de socialpraktikere, som flere gange er blevet nævnt i dag, blandt andre professor Zeuthen, Københavns universitet, professor Dich, Århus universitet, professor Bonnevie,

Københavns universitet, professor Franz From, Københavns universitet, og professor Strömgren, Århus universitet. Disse fem professorer ønsker ikke løsningen af opgaven lagt hen til sociologisk institut. Når de ikke gør det, er det af en grund, som jeg synes at alle, der har interesse for videnskab, må om ikke bøje sig for, så i hvert fald tage meget tungt. Det anføres på side 34 i betænkningen vedrørende oprettelse af et socialforskningsinstitut, afgivet af det af socialministeren nedsatte udvalg — jeg beder om tilladelse til et citat — at man finder det

„ikke ønskeligt, at universiteterne trækkes bort fra denne hovedopgave“ — med denne hovedopgave menes grundforskningen —

„og overtager ansvaret for omfattende opgaver af delvis aktuel og praktisk og til tider hastende karakter.“

Dette kan måske for nogle ærede medlemmer synes at være en lille ting, men det er principielt en meget vigtig ting. Med den udvikling, vi står i på en række områder, ikke mindst det tekniske, sker det mange steder, at den nødvendige grundforskning, som er nerven i videnskaben, bliver bevillingsmæssigt underernæret og bliver trukket over i målforskning af den ene eller den anden art, altså forskning med ganske bestemte formål; universitetsflertallet i dette udvalg ser denne fare og advarer derfor imod at henlægge opgaven til universitetet. Det er altså universitetsflertallet, der frabeder sig, at den henlægges til universitetet, hvilket selvfølgelig kun kan være vejledende, men jeg vil dog gerne understrege det efter den fremstilling, der her er givet.

I øvrigt nævner jeg blot som en kendsgerning, idet jeg fastslår, at der ingen insinuation ligger heri, at det, professor Svalastoga stiller forslag om, er en udvidelse af professor Svalastogas institut. Det tror jeg vil være både rigtigt og fornuftigt ud fra mange synspunkter, men det er altså det, sagen drejer sig om, ikke et universitetsinstitut i almindelighed. I øvrigt viser en række bemærkninger fra professor Svalastoga, at det bliver en meget kostbar historie, hvis hans forslag skal gennemføres, og jeg er enig med flertallet i, at det i hvert fald bliver kost-

[K. B. Andersen.]

barere end flertallets. Professor Svalastoga siger bl. a. — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Mindretallet er ganske klar over, at en udbygning af rammerne om den sociale forskning efter de ovenfor givne retningslinjer i det lange løb næppe vil kunne tilfredsstille de umådelige krav“
og lidt senere siger han:

„Det må således forventes, at der i løbet af nogle få år vil opstå krav . . . om yderligere udbygning.“

Lidt senere i betænkningen siger professoren, at visse af problemerne ikke egner sig til sociologisk institut, hvorfor de må henlægges til et nyt institut under et af universiteterne, eventuelt til to, et i København og et i Århus.

Jeg forstår, at flertallet på denne baggrund har ytret betænkeligheder af økonomisk art ved at gå med til forslaget.

Det ærede medlem hr. Lorentzen foreslog, at man også skulle have et institut, der undersøgte høje skatters indvirkning på folks nervesystem. Jeg finder tanken tiltalende, hvis man i dette institut samtidig kunne undersøge virkningen på folks nervesystem af bevidstheden om de tre milliarder, der unddrages beskatning, hvordan det virker på dem, som betaler skat af hver øre, de tjener.

Else Zeuthen: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Lorentzen, at jeg ikke udtalte mig om, hvor store beløb der vil kunne spares ved en rationalisering, men jeg antydede, at efter min mening ville det lønne sig at gå i gang med en undersøgelse på en række områder, og at det nok skulle vise sig, at der kunne spares så store beløb, at dette institut kunne betale sig. Vi behøver f. eks. blot at tænke på det meget vigtige spørgsmål om revalidering af invalider, en optræning af mennesker gennem en uddannelse, så de kan indtage en plads i erhvervslivet, uden at staten straks behøver at skulle under-

støtte dem for resten af livet. Jeg tror, der er en hel række felter, hvor der kan finde besparelser sted, når man først går i gang med de nødvendige undersøgelser.

Jeg har selvfølgelig mærket mig, hvad det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen omtalte, at Politiken forleden dag skrev en leder, som ikke var særlig venlig over for det foreliggende forslag, men jeg har også bemærket, at det ikke er så forfærdelig mange uger siden, at det samme blad havde en leder, der gik i stik modsat retning, og hvor der bl. a. stod — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„Kan vi ikke klare os på det hidtidige forskningsniveau? Det sidste må beklageligvis besvares med et nej, uanset de væsentlige bidrag til forståelse af sociale forhold o. s. v.“

Senere hen i samme leder stod der:

„Derfor taler meget for at gå i gang med det sociale forskningsinstitut“,
og artiklen slutter:

„Vi behøver en dybtgående analyse af behov og midler. Det er opgaven for et forskningsinstitut, og kan det løse den opgave rigtigt, vil det være pengene værd og mere til.“

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen vil altså forstå, at det, som det ærede medlem selv sagde, ikke altid er nemt at holde sig til, hvad dagbladene skriver. Men jeg har i hvert fald fæstnet mig meget ved denne leder i Politiken for den 16. august.

Ragnhild Andersen: Den højtærede minister mente, at vi fik behov for udvidet hjemmepleje for de ældre og ikke for en udbygning af alderdomshjemmene. Jeg henvender ministerens opmærksomhed på, at jeg ikke talte for flere alderdomshjem, men for flere rentemodtagerboliger eller, som man i dag kalder det, pensionistboliger. Jeg er sikker på, at jeg har ret i, at der er et stort behov for disse, og det vil man også kunne få bekræftet af kommunerne.

[Ragnhild Andersen.]

Den højtærede minister fandt, at jeg mistænkeliggjorde instituttet ved at betragte det som et nedskæringsinstitut. Nu kan man vel vanskeligt mistænkeliggøre noget, som ikke er, og instituttet er jo ikke nogen kendsgerning endnu. Der foreligger et lovforslag derom, og jeg har udtrykt mit partis bekymringer med hensyn til et sådant institut. Jeg har ikke talt om noget nedskæringsinstitut, men har, som ministeren ganske rigtigt bemærkede, advaret imod, at instituttet blev anvendt til at forhale løsningen af visse afgørende sociale spørgsmål. Det glæder mig, at ministeren siger, det ikke er tanken, at instituttet skal forhale vigtige sociale reformer, men selv om det nu ikke er ministerens tanke, befrier det mig ikke fra mine bekymringer og fra de erfaringer, som er gjort i praksis, idet store spørgsmål, som sendes i kommissioner, i udvalg eller andre steder til langsigtede undersøgelser, ofte låses inde i den forstand, at det næsten er umuligt at få ført noget fremskridt igennem, hvor det er nødvendigt. For de store problemers vedkommende har jeg utvivlsomt ret i, at her er der klarhed nok — jeg har peget på arbejdsløshed, bolignød og andre ting, men når ministeren her henviser til åbningstalen, må jeg sige, at åbningstalen ikke udviser et tilstrækkeligt initiativ i denne henseende, især ikke når man ved, at arbejdsløsheden i dag har oversteget de 70 000. Her må andre regeringsinitiativer til, de hører ikke direkte hjemme under dette lovforslag, men må dog komme frem, når man drøfter de sociale problemers løsning og her oprettelsen af et socialt forskningsinstitut. Jeg vil meget advare imod, at man lader disse store spørgsmål, hvorom der foreligger sådan viden og klarhed, at det nu gælder handling, såvel for de unge som for de arbejdsløse og de boligløse, henviser til langsigtede undersøgelser. Det er ikke det, der skal til her, det er anderledes handling, der kræves nu.

Vor stilling til lovforslaget blev efterlyst. Jeg har allerede sagt, at vi nærer store betænkeligheder, men at vi dog ikke ser bort fra, at der kan være områder, hvor det kan være nyttigt med forskning. Så vidt jeg har forstået debatten her i dag, gør flere

opfattelser sig gældende. Der er meget, der tyder på, at forslaget vil undergå forandringer under udvalgsbehandlingen, og jeg vil derfor nøjes med at sige, at mit parti forbeholder sig sin stilling, til vi ser, hvordan lovforslaget ser ud ved anden behandling.

Socialministeren (Bomholt): Det pågældende institut kan ikke anbringes under faget sociologi ved et af vore to universiteter, alene af den grund at området omfatter socialpolitik, sociologi, statistik, psykologi, socialmedicin og psykiatri. Det skal altså dække langt mere end professor Svalastogas område. Hertil kommer, at det ganske utvivlsomt vil være et stort gode, at kyndige folk fra ministerierne, statistisk departement og pædagogisk institut deltager.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen lagde et tiltalende temperament for dagen ved sin sidste replik. Det ærede medlem ville ikke springe i kanalen med samlede ben og bind for øjnene og ej heller i dette forslag. Det er der unægtelig heller ingen, der har ønsket.

Jeg kender udmærket det ærede medlems store interesse for sociallovgivningen — sidst har vi jo drøftet spørgsmålet om de kronisk syge; det ærede medlem ønskede på dette felt statens overtagelse af visse opgaver, opgaver til beløb, i sammenligning med hvilke det, der her foreslås, i hvert fald er beskedent.

Jeg vil håbe, at der trods alt — trods et, hørt med mine ører, givet nej — kan vises forståelse for de argumenter, der alvorligt fremføres af undertegnede, og som vil blive videreført i udvalget, således at vi i hvert fald må kunne arbejde os så tæt frem imod en fælles forståelse som vel muligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

K. B. Andersen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 22. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om oprettelse af et socialforskningsinstitut.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om midlertidig ændring af lov om fortrinsret i høsten.

Mødet hævet kl. 15⁵.

23. møde.

Fredag den 22. november kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget Aksel Larsen, Ragnild Andersen, Fuglsang og Alfred Jensen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget til stats- og udenrigsministeren at stille følgende forespørgsel:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give folketinget i anledning af de versende meddelelser om forhandlinger mellem danske og tyske myndigheder angående flådesamarbejde og tysk militært forsvar af Jylland samt angående de emner, der agtes drøftet på det forestående ministermøde i NATO, herunder planerne om stationering af atomvåben i de europæiske NATO-lande og om fælleskommando for visse af disse landes militære stridskræfter?“

I skrivelse af gårs dato anmoder socialministeren om, at der må blive foretaget valg af 16 medlemmer til det i folkeforsikringslovens § 6, stk. 3, omhandlede udvalg angående indtægts- og formuegrænsen for medlemskab af en statsanerkendt sygekasse.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om oprettelse af et socialforskningsinstitut.

Valgt blev: *K. B. Andersen, Kaj Andersen, Dupont, Hjortnæs, Mørk, Edel Saunte, Strøm, Else Zeuthen, Gudrun Bjørner, Lorentzen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Krogh, Sønderup, Gottschalck-Hansen, Poul Thomsen og Asger Jensen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 509, fremsættelsen i tidenden sp. 838).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Carl Petersen: Under behandlingen i fjor af forslaget til den nugældende lov om udlån til statshusmandsbrug førtes der en ret indgående diskussion om, hvorvidt de foreslåede udlånsvilkår var rimelige. Resultatet af disse drøftelser blev, at der skulle ned sættes en kommission, som eventuelt skulle finde nye veje med hensyn til ydelsen af disse udlån. Da kommissionens arbejde endnu ikke er tilendebragt, vil det naturligste være, at der stilles midler til rådighed i samme omfang og på samme vilkår som i indeværende år, og det er det, det foreliggende lovforslag går ud på. Jeg skal derfor nøjes med på mit partis vegne at anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Niels Eriksen: Også jeg har glædet mig over, at landbrugsministeren fulgte den henstilling, vi det sidste par år har fremsat om at få nedsat en kommission til undersøgelse af alle de spørgsmål, der henhører